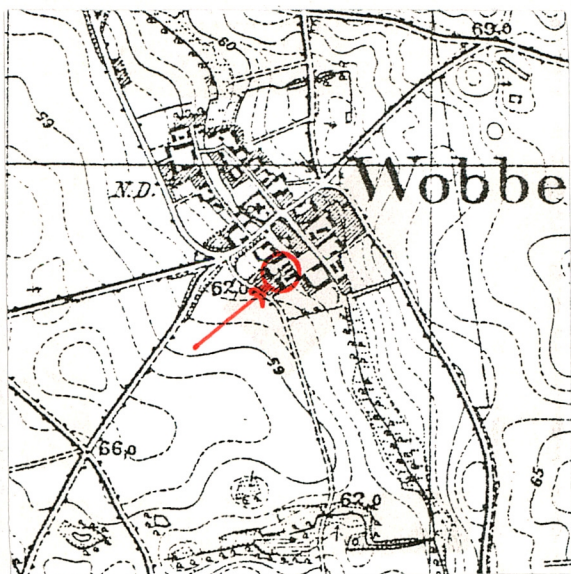
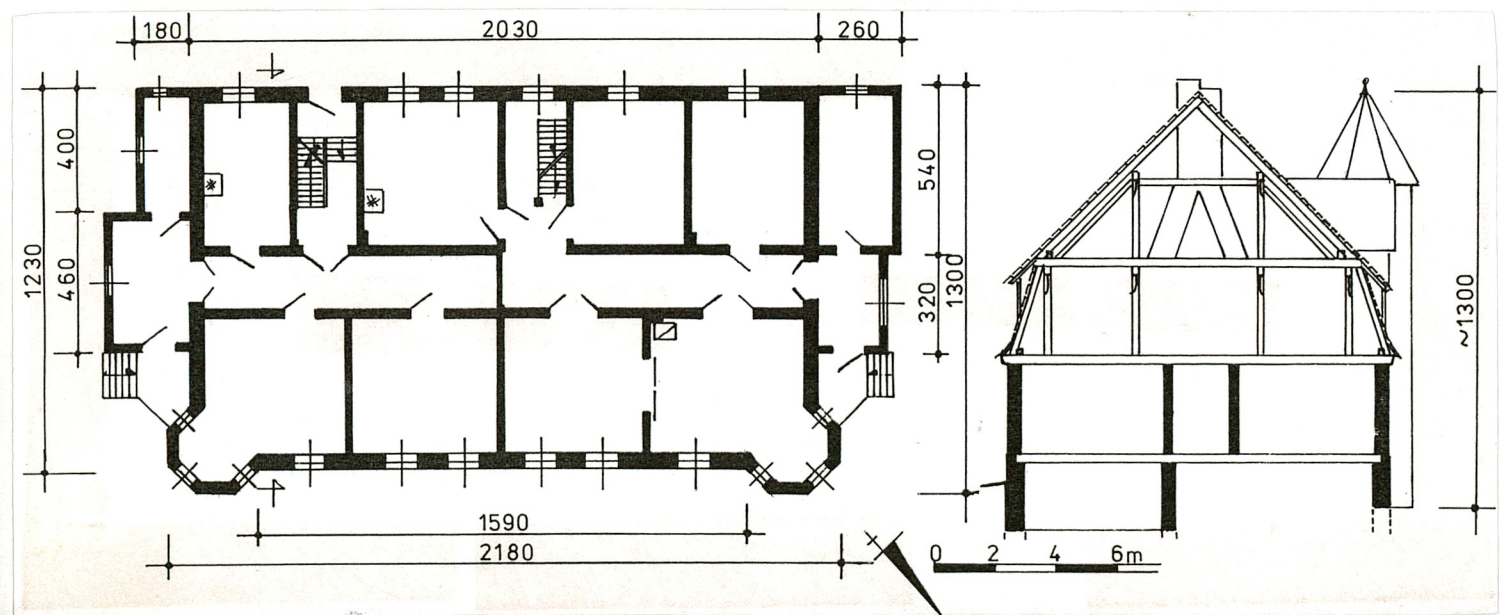

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	Ł	M	N	O	P	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Nr	5504
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	------

1. Obiekt	2. Czas powstania	3. Miejscowość
DOM MIESZKALNY NR 3	I. 10-te XX w.	OBROMINO

4. Adres	Obromino nr 3
nr działki	74-200 Pyrzyce
nr hipoteczny	
5. Przynależność administracyjna	
województwo	zachodniopomorskie
powiat	Pyrzyce
gmina	Pyrzyce
6. Poprzednie nazwy miejscowości	
	Wobbermin (do 1945 r.)
7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975 r.	
	województwo szczecińskie
	powiat Pyrzyce
8. Właściciel i jego adres	
9. Użytkownik i jego adres	
10. Rejestr zabytków	
Nr ..... data	

Obromino to wieś o metryce średnio-wiecznej, wzmiankowana w 1250 r., kiedy to książę Barnim I przekazał 1 łan na uposażenie klasztoru augustianek w Pyrzycach. Po sekularyzacji dóbr kościelnych majątek klasztorny włączono do dóbr książęcych, a później w zarządzie domeny w Pyrzycach.

W latach 1819-40 przeprowadzono regulację gruntów oraz uwłaszczono chłopów. W poł. XIX w. we wsi było 14 dużych gospodarstw chłopskich, 5 zagrodniczych, 4 chałupników, kowal, karczmarz; łącznie 2455 mórg ziemi i 28 właścicieli; we wsi odnotowano 43 budynki mieszkalne i 295 ludzi; w 1925 r. 251 mieszkańców i 37 domy.

Ewidencjonowany dom mieszkalny został wzniesiony **w I. 10-tych XX w.**, po I wojnie światowej, prawdopodobnie po scaleniu dwóch (sąsiednich) zagród. Datowanie obiektu oparto jedynie na analizie cech architektonicznych i konstrukcyjnych oraz – pośrednio – na źródłach kartograficznych.

Wg. mapy z kon. XIX w., na miejscu ob. zagrody nr 3 znajdowały się dwa, odrębne podwórza, z zabudową w formie podkowy otwartej od strony drogi: na froncie – szczytem do drogi – budynki mieszkalne i inwentarskie, w głębi wielkokubaturowe, szachulcowe stodoły (z 3 ćw. XIX w., zachowane do czasów współczesnych).

Prawdopodobnie na pocz. XX w., doszło do scalenia w/w zagród (być może w ramach wielopokoleniowej **c.d. wkładka nr 1**

Orientacja

Obromino jest to niewielka wieś sołecka, położona w zachodniej części woj. zachodniopomorskiego, oddalona ok. 35 km na płd.-wschód od Szczecina, bezpośrednio po płd.-wschodniej stronie Pyrzyc (siedziby UMiG). Sąsiednie miejscowości to: od południa (2 km) Pstrowice, od wschodu (2 km) Letnin. Wieś ulokowana przy lokalnej drodze, łączącej okoliczne miejscowości z Pyrzycami oraz szosą (od zachodu) Szczecin – Gorzów Wlk.

Rozplanowanie przestrzenne w formie regularnej owalnicy, wytyczonej na osi NW – SE, przeciętej (pośrodku) prostym traktem komunikacyjnym.

Sytuacja

Ewidencjonowany dom mieszkalny zlokalizowany jest w południowej części wsi, po zachodniej stronie drogi brukowanej okalającej nawsie. Historyczna działka siedliskowa przestronna, czworoboczna (ok. 70 x 80 m), współcześnie podzielona na kilka rodzin; dla potrzeb niniejszej karty opisana zostanie pierwotna kompozycja i struktura zabudowy parceli. Na froncie podwórza posadowiony – kalenicą do drogi – okazały dom mieszkalny nr 3, z dostawionymi do szczytów przybudówkami; oprócz tego płn.-wschodni bok siedliska wyznaczają: niewielki dom mieszkalny (dwojak) nr 4, 5 – pierwotnie budynek wyrobników - oraz szczyt budynku inwentarskiego. Po bokach podwórza ulokowane po dwa, murowane budynki inwentarsko – gospodarcze, budowane w okresie kon. XIX – 1 10-te XX w. Od strony polnej działkę zamykają dwie, wielkokubaturowe dwu- i trzyklepiskowe, szachulcowe stodoły, wzniesione w 3 ćw. XIX w. Podwórze wybrukowane (o lekkim spadzie w kierunku płn.-wschodnim), z centralnie ulokowanym gnojownikiem, odgrodzonym od wschodu (domu) murem, przy którym posadzony jest orzech włoski. Przy szczytach domu mieszkalnego znajdują się wjazdy na podwórze: północny w formie 2-skrzydłowej bramy z okazałą (murowaną) bramką do komunikacji pieszej; południowy – zachowane jedynie ceglane filary bramne pierwotnej furtki.

Materiał, technika, konstrukcja:

Posadowienie: budynek osadzony – prawdopodobnie – na kamiennych ławach fundamentowych. Cokół z kamienia łamanego, zwieńczony warstwą cegieł układzie główkowym na zrąb, nie-tynkowany, o wysokości ok. 80-120 cm (niwelujący spadek terenu w kierunku płn.-wschodnim).

Ściany: obwodowe murowane z cegły ceramicznej (wiązanie krzyżowe), o przekroju ok. 45 cm), tynkowane: pierwotne tynki gliniano-wapienne, z nakrapianą obrzutką i współczesne tynki cementowo-wapienne, zacierane na gładko; w ścianach długich i w obrębie wieżyczek lizeny oraz opaski wyrobione w tynku. Wszystkie przybudówki o murowanych ścianach, tynkowane.

Ściany wewnętrzne również murowane, tynkowane na gładko, malowane farbami klejowymi, emulsyjnymi i olejnymi (lamperie). Na poddaszu (mansardzie) murowane ściany wytyczone w osi konstrukcji więźby dachowej. **c.d. wkładka nr 1**

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 2.350 m³ – dom</p> <p>ok. 150 m³ – przybudówki</p>	<p>15. Powierzchnia zabudowy</p> <p>256,5 m² – dom</p> <p>36,5m² – przybudówki</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>dom mieszkalny</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>dom mieszkalny (dwurodzinny)</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)</p> <p>W l. 60-tych wymieniono instalacje wodną oraz zamontowano c.o.</p> <p>W l. 70-tych wymieniono część stolarki okiennej.</p> <p>W 1990 r. przełożono pokrycie dachowe.</p> <p>W 1995 r. dostawiono przybudówkę płn.-zachodnią, a w 1999 r. otynkowano część ściany szczytowej i ściany tyłnej.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan techniczny budynku należy określić jako dobry; brak widocznych zagrożeń konstrukcyjnych.</p> <p>Obiekt systematycznie remontowany, szczególnie w obrębie części zachodniej.</p>	
<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Ewidencjonowany obiekt to okazały dom mieszkalny, o oryginalnej formie architektonicznej, nietypowej dla zagród chłopskich. Budynek waloryzuje architektoniczny krajobraz wsi, stanowi integralny element zespołu ruralistycznego, winien podlegać ochronie konserwatorskiej, z zaleceniem wpisania do rejestru zabytków.</p> <p>Bezwzględnej ochronie winna podlegać:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bryła obiektu z narożnymi wieżyczkami; - forma wysokiego dachu mansardowego z wystawką frontową, facjatami i dachówkowym pokryciem; - ogólna kompozycja elewacji, oparta – w ścianach długich – na symetrii podziałów osiowych; - skala otworów okiennych oraz typ stolarki (okna wieloskrzydłowe). <p>Z uwagi na podział obiektu na dwie rodziny wskazane jest opracowanie jednej koncepcji przyszłych działań remontowych, szczególnie w obrębie bryły i elewacji.</p>			

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

Mapa sztabowa wsi Obromino (Wobbermin) z l. 20/30-tych XX w. – kserokopia ze zbiorów BDZ w Szczecinie.

23. Uwagi różne

Neg. Nr 67.924-67.942

Nr inw. okł. konser 6310/2000 - BDZ

24. Opracował: (imię, nazwisko, data, podpis)

tekst **mgr Waldemar Witek, BSiDK Sz-n, 05.2000 r.**

plany, rysunki **mgr Waldemar Witek, BSiDK Sz-n, 05.2000 r.**

zdjęcia, fotogr. **mgr Waldemar Witek, BSiDK Sz-n, 05.2000 r.**

miejsce przechowywania negatywów **BDZ w Szczecinie**

**KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW
PRAWA AUTORSKIEGO**

22. Bibliografia

H. Berghaus, Landbuch der Mark Brandenburg und des Markgrafthums Nieder – Lausitz in der Mitte des 19 Jahr., Bd. III, Brandenburg 1956.

H. Lemcke, Die Bau- und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin, Kreis Pyritz, Stettin 1902.

Niekammer's Landwirtschaftliche Güter Adressbuch, Bd. VII Provinz Brandenburg, Leipzig 1929.

O. Kulesza, Studium krajobrazu kulturowego Gm. Pyrzyce, 1998 r. (m-pis).

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach
(daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

5 wkładek szczegółowych

1. Miejscowość O B R O M I N O	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY Nr 3	5. Zawartość wkładki: tekst, plan sytuacyjny, foto
2. Gmina Pyrzyce		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 12

rodziny), wymiany części zabudowy gospodarczej (po bokach podwórza) oraz budowy nowego, okazałego domu mieszkalnego, którego skala wskazuje na zamożność ówczesnych właścicieli. Wg. tradycji ustnej właścicielem zagrody był niejaki **Kielmann**, zaś gospodarstwo liczyło ok. 70 ha ziemi.

Po II wojnie światowej, z uwagi na znaczną skalę zagrody, gospodarstwo zostało podzielone pomiędzy kilka rodzin: po dwie w domach mieszkalnych, zaś budynki inwentarskie użytkowali także rolnicy z okolicznych zagród. W 1946 r. w ewidencjonowanym domu zamieszkała rodzina [REDAKTOWANE] a z czasem – tymczasowo – wydzielono biuro Spółdzielni Rolniczej, która powstała na bazie historycznej zagrody. Obecnie dom jest własnością [REDAKTOWANE] trwale przedzielony na dwie, niesymetryczne części.

Ewidencjonowany obiekt to okazały dom mieszkalny, wzniesiony w I. 10-tych XX w., w typie zbliżony do budownictwa rezydencjonalnego (dworskiego), którego forma architektoniczna świadczy o zamożności ówczesnych właścicieli zagrody, a program użytkowy wskazuje, iż mógł być zamieszkiwany przez wielopokoleniową rodzinę. Jest to budynek murowany, parterowy, z narożnymi (2-kondygnacyjnymi) wieżyczkami, nakryty wysokim dachem mansardowym, częściowo podpiwniczony, z użytkowym poddaszem.

c.d. rubr. nr 13

Stropy, sklepienia: drewniane, belkowe, wyprawione na gładko, tzn. ze ślepa podłogą, deskowym pułapem i podsufitką na matach trzciniowych; w niektórych pomieszczeniach wtórne sufity ze styropianowych kasetonów.

W piwnicy stropy ceramiczne kleina.

Wieżba dachowa: drewniana, oryginalna, w typie konstrukcji dachu mansardowego. Dolny wiąz (fot. 14-15) tworzą cztery rzędy rytmicznie rozmieszczonych płatwi pośrednich i stojców, wspierających górny wiąz; półkrokwie wsparte zaciosami na płatwiach stopowych i osadzone w belkach stropowych (do krokwi nabite krótkie przypustnice). Górny wiąz (fot. 15-16) o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej, z podwójnymi podporami stolcowymi, rozporami oraz ukośnymi zastrzałami i mieczami; końce krokwi wsparte zaciosami na płatwiach stopowych i osadzone w belkach stropowych lub kulawkach. Elementy wieżby dachowej o mechanicznej obróbce budulca, w formie regularnych kanciaków: płatwie i stojce – 14/15 x 15/17 cm, krokwie górne i zastrzały 16 x 18 cm, krokwie dolne – 8 x 13 cm. Połączenia ciesielskie kołkowane, a część dodatkowo ześrubowane.

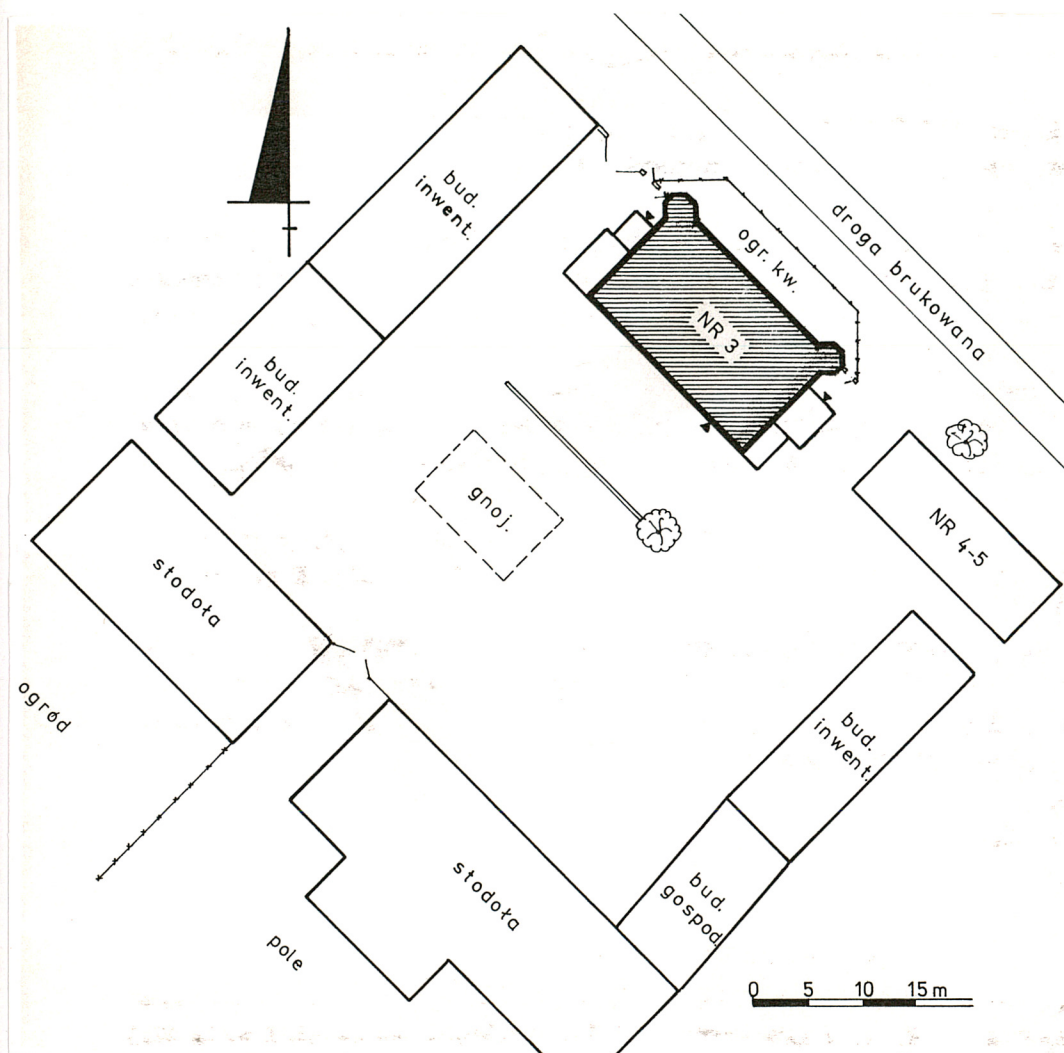
Hełmy wieżyczek utworzone z promienistego układu półkrokwi, wspartych górą na słupie środkowym, a dołem osadzonych na kratownicy z belek. Daszki przybudówek o konstrukcji krokwiowej, jednospadowe.

Pokrycie dachowe: zróżnicowane: południowa część budynku oraz fragmenty połaci północnej i zachodniej, a także hełmy wieżyczek wyłożone ceramiczną dachówką karpiówką, ułożoną „w koronkę” (podwójnie); północna – pod współczesną dachówką zakładkową; kalenice i naroża

c.d. wkładka nr 2

Wkładkę założył: **mgr W. Witek, 05.2000 r.**

2.

3.

1. Miejscowość O B R O M I N O	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY NR 3	5. Zawartość wkładki: tekst, foto
2. Gmina Pyrzyce		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 13

zabezpieczone ceramicznymi gąsiorami. Daszki przybudówek południowych pokryte dachówką karpiówką i papą; północne – eternitem.

Podłogi: w większości deskowe, wyłożone wtórnymi wykładzinami typu winigam. W łazienkach posadzka betonowa i terakota. W piwnicy posadzka ceglana.

Schody: główne schody na poddasze (mansardę) ulokowane w południowej części traktu tylnego; są to schody (fot. 11) drewniane, policzkowe, 2-biegowe (powrotne, ze spocznikiem międzypiętrowym), zaopatrzone w szczeblinową balustradę z narożnymi słupkami i profilowaną poręczówkę. Po podziale domu na dwa mieszkania, wydzielono drugie schody (pośrodku traktu tylnego), w typie drewnianej, masywnej drabiny. Schody do piwnicy ceglane, 1-biegowe, o krótkim biegu.

Stolarka drzwiowa: typologicznie i chronologicznie zróżnicowana. Drzwi zewnętrzne (w przybudówkach) współczesne, 1-skrzydłowe, kaseto-nowe i ramowo-klepkowe; w ścianie tylnej drzwi do klatki schodowej (fot. 10) 1-skrzydłowe, ramowo-deskowe, z naświetlem, na trzpieniowych zawiasach. W szczycie pld.-wschodnim zachowały się pierwotne drzwi wejściowe (fot. 12) – dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z wielopolowymi naświetlami i nadświetlami, zawieszane na trzpieniowych zawiasach.

Drzwi wewnętrzne w większości pierwotne: 1-skrzydłowe, płycinowe (pełne lub z naświetlami), na trzpieniowych zawiasach, z częściowo zachowanymi, historycznymi okuciami; 2-skrzydłowe, o analogicznej konstrukcji (w tym rozsuwane); wszystkie otwory masowane żłobkowanymi opaskami.

Stolarka okienna: zróżnicowana pod względem typologicznym i chronologicznym, w tym nowe osadzone w pierwotnych otworach, o zbliżonej konstrukcji. Dominują okna skrzynkowe, 4-skrzydłowe (asymetryczne), dzielone ślēmieniami; pierwotnie część tych okien posiadała rolety. Na poddaszu (mansardzie) okna również 4-skrzydłowe, ale krosnowe (pojedyncze), dzielone krzyżem, a dole skrzydła szczeblinami; w wystawce frontowej okna 2-skrzydłowe (wielkopłaszczyznowe), krosnowe, z drobnym podziałem szczeblinowym.

W obrębie wieżyczek wąskie okna skrzynkowe i krosnowe, dwupoziome.

W przybudówkach osadzone okna krosnowe, 1-skrzydłowe, oraz zespolone, 2-skrzydłowe.

Piwnicę doświetlają okna krosnowe, 1-skrzydłowe.

R z u t

Korpus budynku założony został na planie prostokąta, zorientowanego na osi NW – SE, o wymiarach 2030 x 1230, opiętego w narożnikach ściany frontowej (płn.-wschodniej) dwiema, 5-bocznymi wieżyczkami, które wyprowadzone ok. 100 cm poza lico ścian domu. Przy obu szczytach dostawione są po dwie przybudówki, skomunikowane z wnętrzem domu: północne o wymiarach 540 x 260 cm i 320 x 220 cm, południowe – 460 x 270 cm i 400 x 180 cm. Do wnętrza budynku prowadzą trzy wejścia: pośrodku ścian szczytowych, przez ganki i w południowej części ściany tylnej (na klatkę schodową).

c.d. wkładka nr 3

Wkładkę założył: **mgr W. Witek, 05.2000 r.**

4.

5.

6.

7.

1. Miejscowość O B R O M I N O	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY NR 3	5. Zawartość wkładki: tekst, foto
2. Gmina Pyrzyce		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 13**Bryła**

Budynek charakteryzuje się masywną bryłą w formie leżącego prostopadłościanu, nakrytego dachem mansardowym z frontową (2-spadową) wystawką i 1-połaciowymi facjatkami (mansardami). Wysokość całkowita wynosi ok. 1300 cm, a stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak 1 : 2. Narożne (frontowe), 2-kondygnacyjne wieżyczki w formie regularnych graniastosłupów, zwieńczonych ostrosłupowymi hełmami; wysokość analogiczna jak korpus. Parterowe przybudówki nakryte płaskimi daszkami pulpityowymi, o wysokości ok. 450 cm.

W sensie formalnym jest to budynek parterowy, z użytkowym poddaszem i częściowo podpiwniczony. Parter o wysokości ok. 290 cm. Poddasze (mansarda) pierwotnie o charakterze mieszkalnym (ob. składowe), o wysokości pom. ok. 280 cm. Piwnica pod częścią traktu tylnego, o głębokości ok. 200 cm, dostępna od strony klatek schodowych.

Elewacje

Elewacje o pierwotnej kompozycji i częściowo zachowanym wystroju.

Elewacja frontowa (płn.-wschodnia) lustrzanie symetryczna, 6-osiowa, opięta narożnymi, 5-bocznymi wieżyczkami (z oknami w co drugiej ścianie), zaakcentowana centralną, 2-osiową wystawką (z trójbocznym frontonem) oraz układem 1-osiowych facjatek (mansard), rozplanowanych w linii z oknami parteru. Lico ściany korpusu, wieżyczek i wystawki wyprawione nakrapianym tynkiem (w odcieniu beżowym), z płaskimi lizenami i fryzami (w tym opaski okienne); cokół o odsłoniętej fakturze kamiennego muru poligonalnego, z ceglanym gzymsem.

Elewacja tylna 7-osiowa, arytmiczna, z 4-osiowym układem 1-osiowych facjatek; lico ściany w większości wyprawione nowym, szarym tynkiem cementowo-wapiennym. Jedynymi elementami pierwotnego wystroju są: opaski w obrębie wejścia, glazurowane (na zielono) parapety, w/opisany mur cokołowy.

Elewacje szczytowe przesłonięte wtórnymi przybudówkami, z przynaróżnymi wieżyczkami.

Wnętrze

Rozplanowanie wnętrza nie wykazuje istotnych cech wtórnych; po 1945 r., po podziale na dwa mieszkania, przedzielono przelotowy korytarz oraz wydzielono nowe pomieszczenie ze schodami.

W sensie formalnym jest to układ 2-traktowy, z przelotowym korytarzem na osi długiej; trakty o zbliżonej głębokości. W trakcie frontowym znajdują się cztery, okazałe pokoje, skomunikowane od strony korytarza, a także z układem amfiliadowym; pokoje przynaróżne poszerzone o przestrzeń wieżyczek. W trakcie tylnym umieszczone, od południa: kuchnia, klatka schodowa, kuchni, pom. składowe, dwa pokoje; wszystkie pomieszczenia dostępne od strony korytarza. W przyszczytowych przybudówkach znajdują się dwa ganki (przedsionki) i dwie łazienki.

c.d. wkładka nr 4

Wkładkę założył: **mgr W. Witek, 05.2000 r.**

8.

9.

10.

1. Miejscowość O B R O M I N O	4. Obiekt (nazwa jak w karcie) DOM MIESZKALNY NR 3	5. Zawartość wkładki: tekst, spis foto, foto
2. Gmina Pyrzyce		
3. Województwo zachodniopomorskie		

c.d. rubr. nr 13**Instalacje**

W budynku znajduje się instalacja elektryczna, wod.-kan. (szambo), centralne ogrzewanie (w jednym pokoju zachował piec kaflowy – fot. 13, a w kuchniach westfalki); system ogniowy oparty na dwóch kominach nogawicowych (fot. 16) i przyszczytowych kominach słupowych.

Spis fotografii:

1. elewacja frontowa (płn.-wschodnia)
2. widok ogólny od zachodu (z podwórza)
3. widok ogólny od południa (z podwórza)
4. elewacja szczytowa płn.-zachodnia
5. elewacja szczytowa płd.-wschodnia
6. wieżyczka w północnym narożniku elewacji północnej, z brama na podwórze
7. wieżyczka we wschodnim narożniku elewacji frontowej
8. wystawka frontowa i dwa okna skrzynkowe parteru
9. 4-skrzydłowe okno skrzynkowe (na parterze) i krosnowe (w mansardzie)
10. 1-skrzydłowe drzwi w ścianie tylnej
11. pierwotne (2-biegowe, policzkowe) schody na poddasze
12. 2-skrzydłowe drzwi wejściowe na korytarz – w szczycie płd.-wschodnim
13. piec kaflowy w pokoju frontowym
14. dolny fragment (wiązar) konstrukcji dachowej
15. górny wiązar konstrukcji mansardowej
16. fragment górnego wiązara konstrukcji mansardowej i komin nogawicowy.

Wkładkę założył: **mgr W. Witek, 05.2000 r.**

Miejsce przechowywania negatywów: **BDZ w Szczecinie**

Wzór ODZ

11.

13.

12.

1. Miejscowość **OBROMINO**
2. Gmina **Pyrzyce**
3. Województwo **zachodniopomorskie**

4. Obiekt (nazwa jak w karcie)
DOM MIESZKALNY NR 3

5. Zawartość wkładki:
foto

14.

15.

16.

Wkładkę założył: **mgr W. Witek, 05.2000 r.**

Miejsce przechowywania negatywów: **BDZ w Szczecinie**

Wzór ODZ